

Medier behöver mångfald men fokus på yta leder fel

Sakine Madon*

När journalistiken är som bäst lär vi oss nya saker. När den brister kan man uppleva att relevanta frågor och information uteblir. Häromåret reagerade jag till exempel på ett inslag i P1:s *Studio Ett* om att det var få flickor och kvinnor med utländsk bakgrund inom fotbollen. Inslaget hade rubriksatts *De vita damlandslagen i fotboll* (Franzén, 2017) och vinkeln var att spelare kunde möta diskriminering och orättvis behandling i fotbollslag. Diskriminering är en intressant fråga. Men förklarar fördomar mot spelare med utländsk bakgrund varför förhållandevis så få utlandsfödda flickor spelar fotboll? Att statistik visar på stora procentuella skillnader togs förvisso upp i slutet av i inslaget, men att det skulle handla om något ”kulturellt” avfärdades snabbt av en intervjuad tränare som kallade resonemanget för ”farligt”. Inga motfrågor.

Min vana trogen skrev jag kritisk tweet, taggade *Studio Ett* och tipsade om en artikel i *Dagens Nyheter* där en ung fotbollstjej med somalisk bakgrund, **Ilham Abdalla**, hade intervjuats. Som tidigare fotbolls-

* Sakine Madon är politisk chefredaktör på *Uppsala Nya Tidning*.

spelande, och domare i tonåren, hade jag nämligen läst intervjun med stort intresse. Redan i artikelns ingress stod det att ”Innan Ilham Abdalla kom till Sverige hade hon aldrig sett en tjej spela fotboll”. Abdalla berättade för tidningen om hur hennes mamma först hade reagerat:

Jag ville spela fotboll men när jag kom hem till min mamma och talade om för henne att jag ville spela fotboll, då var det ”Ilham är du galen? Ska du verkligen spela fotboll?” Hon tog det som ett skämt först. (Kardell, 2017)

Dottern lyckades övertala den äldre generationen och berättade i intervjun om hur hon senare hade knackat dörr för att övertyga fler föräldrar att låta döttrarna spela. För sitt engagemang hade hon fått ett fint pris. Jag twittrade att inslaget i *Studio Ett* hade blivit bättre med en röst som hennes.

Fotboll är ingen isolerad ö, självklart förekommer fördomar och diskriminering även i sportens värld. Men att det skulle vara den stora förklaringen till varför så få flickor med utländsk bakgrund spelar fotboll – medan deras bröder gör det! – är en märklig utgångspunkt. Som sagt: Då borde rimligtvis även utlandsfödda pojkar lysa med frånvaro på landets fotbollsplaner.

Kaka söker maka

Sveriges Radio har gjort många bra reportage och inslag i ämnet, men jag vill med exemplet konkretisera det jag ser som ”mångfaldsbrist”. När journalistkåren

i hög utsträckning består av storstadsmedelklass, som bor och umgås i liknande kretsar, uppstår det lätt ett glapp till människorna ”utanför”. När jag jobbade på *Norran* i Västerbotten kunde jag höra om folk som av princip aldrig rörde en rikstidning. Intresse föder intresse, liksom ointresse föder ointresse. Vi är alla påverkade av våra erfarenheter och situationer. Redaktionerna behöver därför en bredd av kunskap, erfarenheter, nätverk och språk. Och då behöver man söka just det.

En blond Kalle som vuxit upp i valfritt miljonprogram, med bästa vänner från Irak och Somalia, kan mycket väl ha koll på hedersnormer om flickor och fotboll. Han kanske har nätverk och kontakter som snabbt kan ge intressanta berättelser. En mörkhyad kvinnlig journalist med ett annorlunda namn, som fått sin bostadsrätt med ekonomisk hjälp från akademikerföräldrar, är kanske däremot helt ointresserad av frågor om förorter eller mångkultur. Hon kanske tar illa upp om någon frågar var hon kommer ifrån eller om hennes familj har flytt till Sverige.

Det är omöjligt att vid första anblick avgöra vem som bär på ”mångfaldskompetens”.

Bedrägligt enkelt med siffror

Trots denna självklarhet har det identitetspolitiska kategoriserandet och räknandet varit populärt på senare år. Siffror ser bra ut. Rubriker om ”bäst” respektive ”sämst” på jämställdhet eller mångfald fungerar. Nog klingade *Rättviseförmedlingen* fint? Känns modernt och i tiden. Att nätverket till och med kopplade politisk

representation till kön och hudfärg, det kunde väl någon principryttarliberal som undertecknad gnälla över. **Stefan Löfven** skrev som statsminister *Länge leve Rättviseförmedlingen* i en hyllningsdikt. Glädje och hopp!

Applåderna kom från alla håll och kanter.

Public service hakade snabbt på trenden. När SVT för några år sedan granskade representationen i bolagsstyrelser, med hashtaggen #vitabolag, förklarades tillvägagångssättet med följande ord: ”För att undersöka personernas etniska bakgrund har vi läst cv:n, tittat på foton och gjort annan research” (Elliott, 2015). *Utbildningsradion* skrev i en platsannons att den sökande gärna får ha ”erfarenheter av att rasifieras som afrosvensk/afrikansvensk”. Projektledaren menade i en intervju i *Dagens Media* att det var ”skitkul” att få göra ett program om vithetsnormen, och att ”vita” helst inte skulle göra programmet (Äng, 2016).

Uppropet *Vems SR?* som 2020 lanserades av ett antal medarbetare och tidigare medarbetare på *Sveriges Radio*, följde samma mönster. Det beskrevs som ett upprop ”för representation och mot rasism på Sveriges Radio”. Att uppmärksamma diskriminering och rasism låter utmärkt. Men den som läste uppropet kunde notera två saker: Representation, enligt undertecknarna, kopplades till hudfärg och etnicitet. Och genom att ”inventera” bolagets anställda skulle sedan siffermål uppfyllas.

Enligt uppropet borde SR sikta på att i slutet av 2025 ha minst 25 procent anställda med utländsk bakgrund, och minst 15 procent med utomeuropeisk bakgrund. Ett ”särskilt fokus” önskas vidare på att ”öka andelen svarta anställda på företaget”. I texten kunde man även

läsa önskemål som att ”vita analyserar och förstår konsekvenserna av sina privilegier”, liksom att arbetsplatser ”behöver bryta sin vita segregation”. Om det, som det hävdades i uppropet, kvoterar in ”vita” på *Sveriges Radio*, behöver det anmälas och utredas. Diskriminering är av goda skäl inte tillåten. Enligt ordföranden för journalistklubben på *Sveriges Radio* hade initiativtagarna till uppropet inte ”vänt sig till oss med de här uppgifterna” (Nesser, 2020).

Kanske utgick *Vems SR?* även ifrån att underrepresentationen i sig är diskriminering? Det kan de förstås anse, men det är en ideologisk hållning (lika utfall, vs lika möjligheter).

Innehåll – inte yta

Ja, public service och Mediesverige ska spegla hela landet. Det vill säga ge en bred och bra mediebevakning av landets olika håll och kanter. Mångfalden gör journalistiken, och därmed demokratin, starkare. Den som är genuint intresserad av det nöjer sig som sagt inte med en ytlig titt på människor. Det är en lat genväg för den som nöjer sig med att gå vilse.

Det intressanta måste vara vad människor kan och har gjort, om man har rätt inställning och är nyfiken. Man behöver varken vara utlandsfödd eller ens spela fotboll för att kunna hitta en relevant fotbollstjej med en berättelse om dagens Sverige. Lika dumt som det vore att ifrågasätta att jag skriver om svensk politisk historia, lucia eller svenskhet (det finns det rasister som gör), är pratet om odugliga ”vita” journalister.

Det ytliga kategoriserandet uppskattas för övrigt inte av alla ”rasifierade”. Genom åren har jag kallats *kinderägg* (”Ung, invandrare och tjej!”) och blivit utskäld inför Almedalsseminarier när jag har tackat nej till att sitta med som paneldekoration (”Ska vi bara ha vita män på scen?!”).

Vem vill egentligen bli reducerad på det sättet? Den som applåderar upprop för procentsatser av kvinnor, ”svarta” och liknande bör också ha i åtanke att alla inte vill ”mångfaldsrekryteras” på så lösa grunder som kön, ett utländskt namn eller pigmenten i huden. Vi finns också, vi som ser det som förminskande och förolämpande.

Mitt cv är minst lika intressant som Fredriks eller Anders.

Jag vill varken särbehandlas negativt eller positivt.

Frågan om rättvisa och mångfald är för viktig för att slarvas bort som identitetspolitiskt jippo.

Referenser

- Franzén, Gustav (2017, 11 oktober). *De vita damlandslagen i fotboll* [Radioreportage]. Sveriges Radio P1. <https://sverigesradio.se/artikel/6796364>
- Kardell, Elin (2017, 11 mars). Förbjöds från fotboll – nu värvar hon spelare. *Dagens Nyheter*. <https://www.dn.se/sport/fotboll/forbjods-fran-fotboll-nu-varvar-hon-spelare/>
- Elliott, Katia (2015, 25 februari). Stor brist på mångfald i toppbolagens styrelser. *SVT*. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/stor-brist-pa-mangfald-i-toppbolagens-styrelser>

Nesser, Johannes (2020, 18 september). Upprop mot rasism på SR efter BLM-bevakningen. *Journalisten*. <https://www.journalisten.se/nyheter/upprop-mot-rasism-pa-sr-efter-blm-bevakningen>

Äng, Anton (2016, 18 februari). UR söker ”rasifierad afrosvensk”. *Dagens Media*. <https://www.dagens-media.se/medier/rorligt/ur-soker-rasifierad-afro-svensk-6305019>